

FINANČNÍ GRAMOTNOST ČECHŮ

Tisková konference 16 / 08 / 2022

Monika Zahálková

výkonná ředitelka
Česká bankovní asociace

Michal Straka

specialista agentury Ipsos pro
finanční trh

METODOLOGIE A POZADÍ VÝZKUMU

Česká bankovní asociace dlouhodobě sleduje finanční chování Čechů. Ve spolupráci s výzkumnou agenturou Ipsos se zaměřila na měření finanční gramotnosti Čechů a vzdělávání v oblasti finančních produktů.

CÍLOVÁ SKUPINA

Reprezentativní vzorek populace ČR ve věku 18-79 let

VÝZKUMNÝ NÁSTROJ

Strukturovaný dotazník o délce 15 minut

VELIKOST VZORKU

n = 1063
(Kvótní výběr dle pohlaví, věku, vzdělání, regionu a velikosti místa bydliště)

TERMÍN SBĚRU DAT

Srpen 2022

METODA SBĚRU DAT

Online dotazování (CAWI) pomocí Ipsos panelu Populace.cz

A top-down view of a person's hands writing in a spiral notebook with a silver pen. A laptop is open to the left, and a teal semi-transparent banner is overlaid across the center of the image.

INDEX FINANČNÍ GRAMOTNOSTI ČBA

INDEX FINANČNÍ GRAMOTNOSTI JE PODOBNÝ JAKO V ROCE 2021

Rok 2021		Index FG
Rok 2022		55
Pohlaví	Muž	60
	Žena	52
Věk	18 – 34	51
	35 – 49	56
	50 – 64	58
	65 a více let	58
Vzdělání	ZŠ, Vyučen/a	48
	Maturita	56
	VOŠ, VŠ	62
Region	Praha	59
	Čechy	56
	Morava	55

Báze: n=1063, Výsledek kvízu

Vyhodnocení indexu

- Největší rozdíl v úspěšnosti je patrný ve vzdělání. Zatímco lidé s VŠ vzděláním dosáhli 62 bodů, ti, kdo mají vzdělání základní nebo jsou vyučeni dosáhli 48 bodů.
- Nejtěžší otázkou pro respondenty je i v roce 2022 výhodnost úvěru. Správně na ni odpovědělo 31 % respondentů (33 % v roce 2021).
- Nejvíce lidí správně odpovědělo v otázce na schodkový rozpočet domácnosti (83 %).

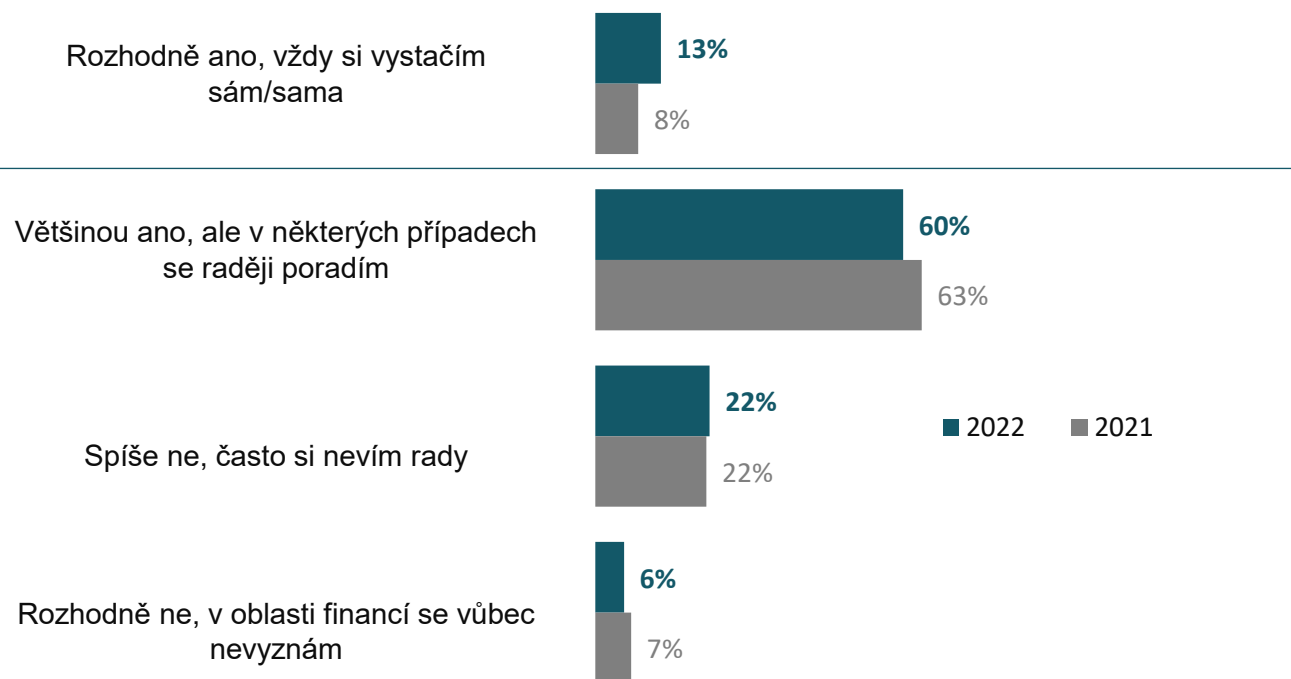
POVĚDOMÍ O FINANCÍCH

13 % ČECHŮ TVRDÍ, ŽE SI V OBLASTI FINANČÍ VŽDY VYSTAČÍ SAMI.

Sociodemografické rozdíly v populaci

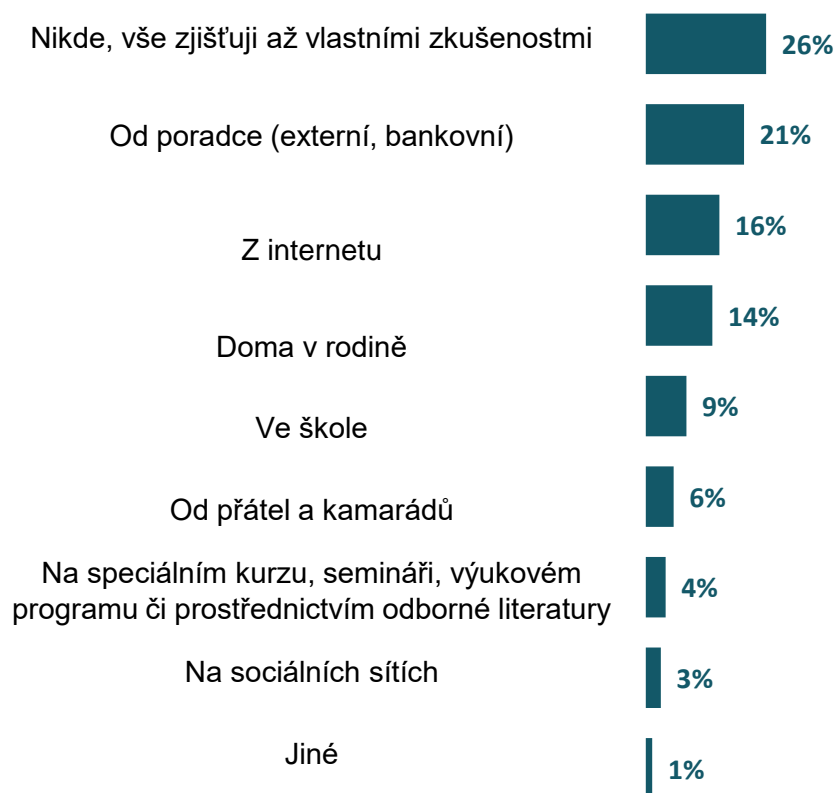
- Větší přehled o financích mají muži.
- Naopak pomoc a rady v oblasti financí vyhledávají častěji lidé s nižším vzděláním (ZŠ/vyučen/a).

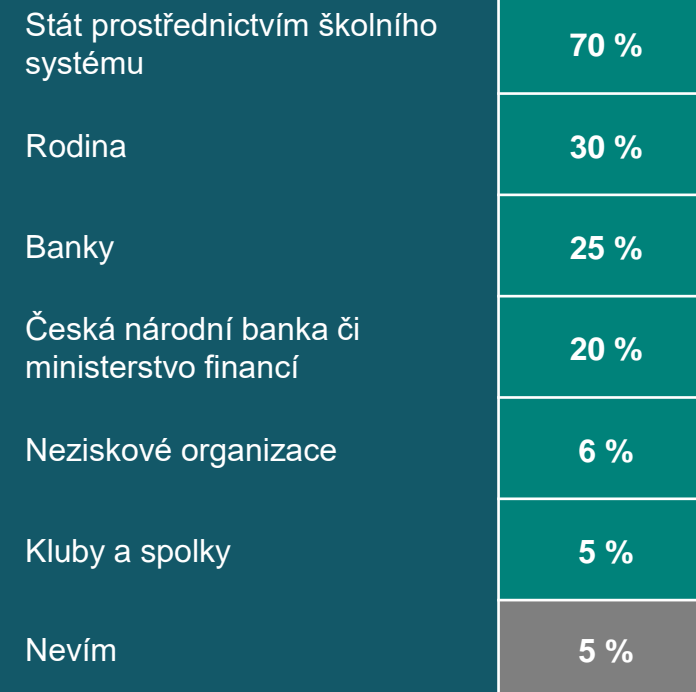
Báze: 2022 n=1063

Otázka FG1. Myslíte si, že jsou Vaše znalosti o financích dostačující?

VÍCE NEŽ ČTVRTINA LIDÍ ZÍSKÁVÁ ZNALOSTI O FINANCÍCH VLASTNÍMI ZKUŠENOSTMI.

KDO BY SE MĚL PODÍLET NA FINANČNÍM VZDĚLÁVÁNÍ?

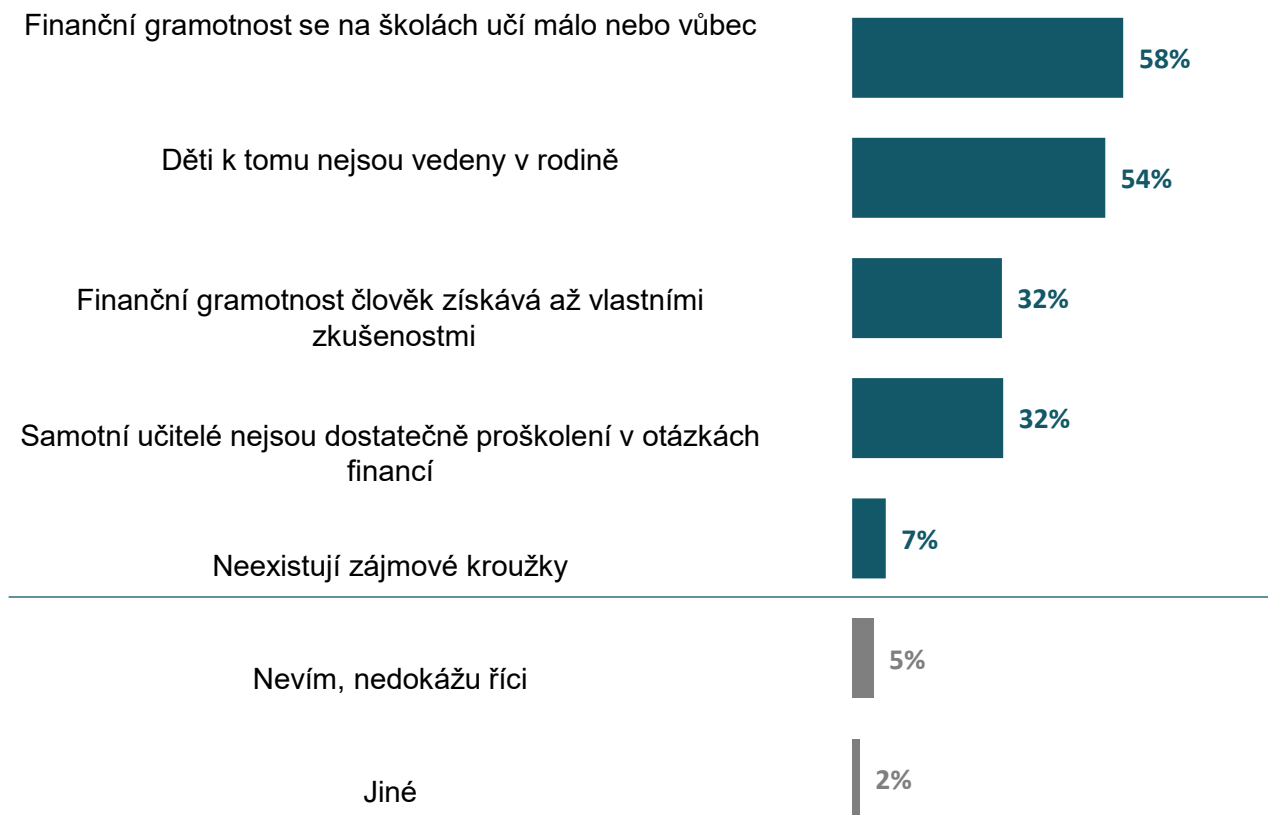

*Možnost více odpovědí

PROSTOR PRO INFORMOVÁNÍ O FINANČÍCH JE VE ŠKOLE I RODINĚ.

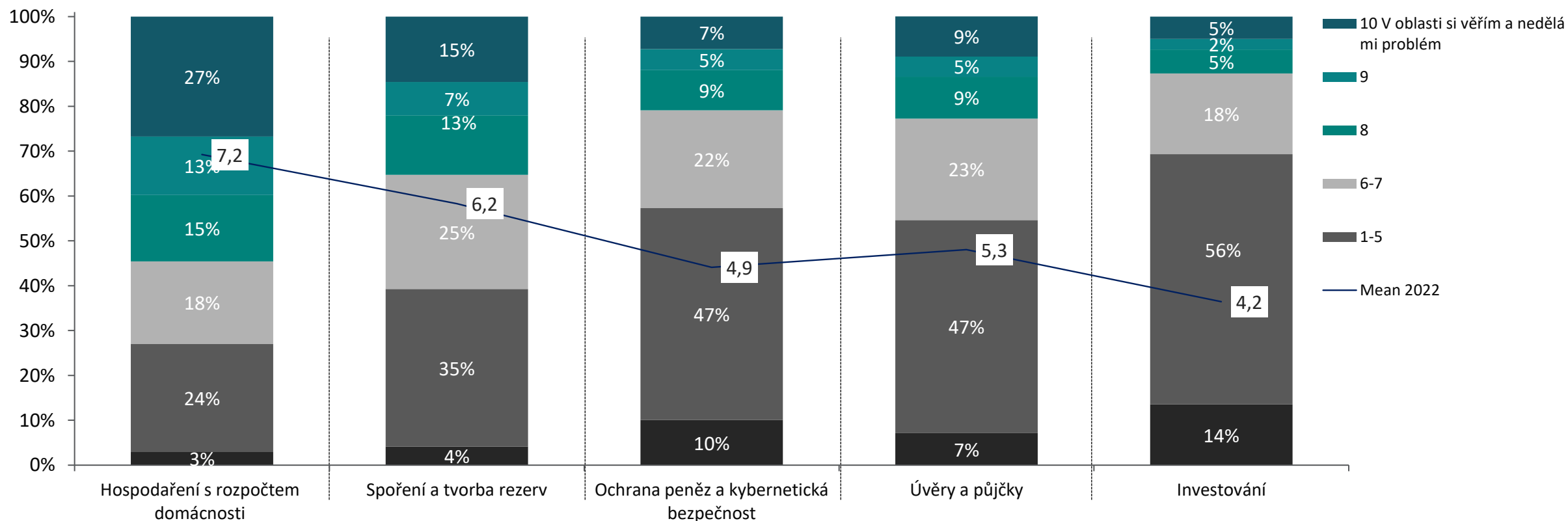

Sociodemografické rozdíly v populaci

- Za zhoršující se finanční gramotností v ČR vidí nedostatečné proškolení učitelů ve finančních otázkách nejčastěji mladí lidé ve věku 27 – 35 let (43 %).
- Lidé s VŠ (71 %) a SŠ (62 %) vzděláním si nejčastěji myslí, že se finanční gramotnost v ČR zhoršuje proto, že se ve školách učí málo či dokonce vůbec.
- Češi s VŠ (68 %) se také nejčastěji domnívají, že děti nejsou k finanční gramotnosti vedeny ani doma.

LIDÉ SI VĚŘÍ, POKUD JDE O HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTI, NAOPAK TÁPOU, KDYŽ PŘIJDE NA INVESTOVÁNÍ.

- V ochraně peněz a kybernetické bezpečnosti si méně věří ženy a lidé nad 54 let.
- V investování si častěji věří muži.
- Ve spoření a tvorbě rezerv si častěji věří lidé nad 65 let a lidé s VŠ vzděláním.
- V oblasti úvěrů a půjček si méně věří ženy a mladí lidé ve věku 18 – 26 let.

Báze: n=1063

Otázka FG4. Ohodnotte na škále, jak moc se v dané oblasti orientujete.

NEJVĚTŠÍ POTÍŽE DĚLÁ LIDEM VYZNAT SE V DOPORUČENÍ PORADCŮ A ODBORNÍKŮ.

Sociodemografické rozdíly v populaci

- Mladší lidé mají nejčastěji problém s početními úkony (25 %).
- S pochopením základních principů spojených s fungováním peněz mají nejčastěji problém lidé se základním vzděláním (13 %).
- Lidé s VŠ vzděláním mají nejčastěji problém s vyhledáním objektivních informací (29 %).

FINANČNÍ REZERVA

LIDÉ NEJČASTĚJI ODKLÁDAJÍ FINANCE PRO PŘÍPAD NEČEKANÉ UDÁLOSTI A NA STÁŘÍ.

Sociodemografické rozdíly v populaci

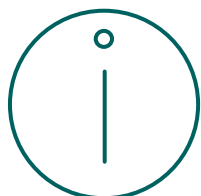
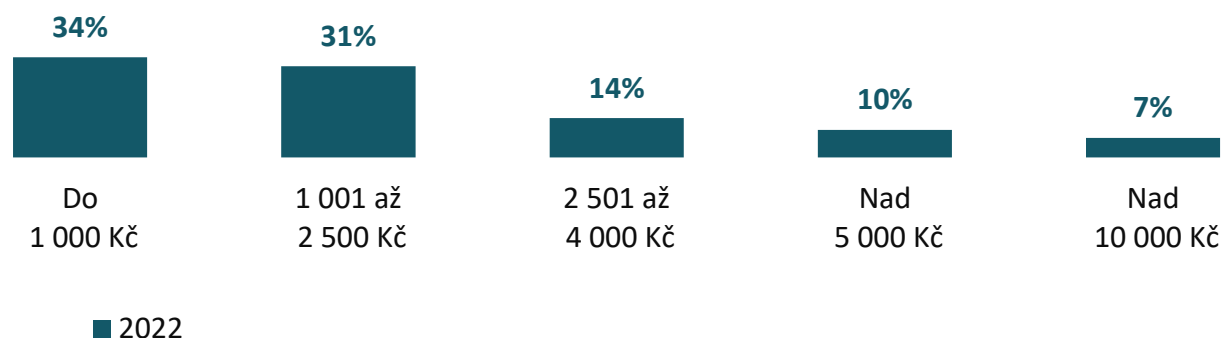

- Pro případ nečekané události si odkládá peníze stranou 55 % Čechů. Na stáří si spoří 38 %.
- S postupujícím věkem stoupá ochota spořit si na stáří. Domácnosti s čistým měsíčním příjmem nad 40 000 Kč také častěji spoří na stáří.
- Na bydlení a na vzdělání si odkládají častěji lidé ve věku 18-26 let.
- Obecně spořivější jsou lidé s vyšším vzděláním.

Báze: n=1063;

Otázka FG8. Na co si z Vaší měsíční výplaty odkládáte stranou? (Možnost více odpovědí)

NA STÁŘÍ SI LIDÉ NEJČASTĚJI ODKLÁDAJÍ DO 2 500 KČ.

- Vedle spoření mají jako jistotu mnohdy i dům nebo byt.
- Zajištění v podobě investic mají častěji muži a lidé s VŠ.
- Mladí lidé do 26 let si na důchod nejčastěji nespoří vůbec (32 %).

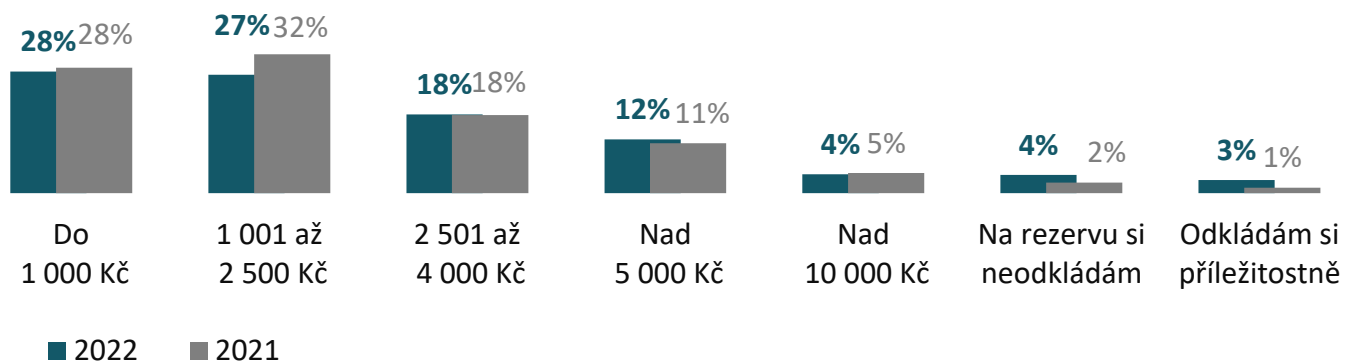
DALŠÍ FORMY ZAJIŠTĚNÍ

	2022	2021
Dům	33 %	34 %
Byt	27 %	32 %
Pozemek	18 %	19 %
Investice	14 %	16 %
Sbírku umění	3 %	3 %
Veterána	2 %	2 %
Jiné	4 %	7 %
Nemám žádné další zajištění	20 %	23 %

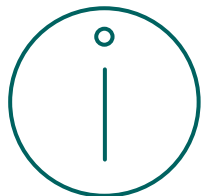
Báze: 2022 n=325 (lidé ve věku od 18 do 65 let, kteří si spoří na stáří), 4 % uvedlo, že neví.

Otázka FG9. Kolik si měsíčně odkládáte na stáří?; FG12. Máte kromě financí i jinou formu zajištění na stáří?

PODOBNOU ČÁSTKU SI ODKLÁDAJÍ PRO PŘÍPAD NEČEKANÉ UDÁLOSTI.

- Většina (55 %) lidí, kteří si tvoří finanční rezervu, si odkládá do 2 500 Kč měsíčně. Při výpadku příjmů by finanční rezerva vydržela nejčastěji 3 měsíce (31 %).
- Se svou dosavadní finanční rezervou by na stejné úrovni jako doposud vydrželi déle fungovat muži.
- Bez rezervy fungují nejčastěji lidé nižším vzděláním (ZŠ/vyučen/a) a lidé ve věku 54 až 65 let (16 %).
- Rezervu nad 5 000 Kč si pak na nečekanou situaci odkládají nejčastěji lidé mezi 27 a 35 lety i 66 až 79 let (14 %) a lidé s VŠ (21 %).

Báze: 2022 n=583 (Ti, kteří si tvoří finanční rezervu na neočekávanou situaci či výpadek příjmů)
Otázka FG10. Kolik si měsíčně odkládáte na neočekávanou situaci či výpadek příjmů (finanční rezerva)?;
FG11. Jak dlouho by Vám Vaše finanční rezerva umožnila nadále žít na stejné úrovni jako doposud?

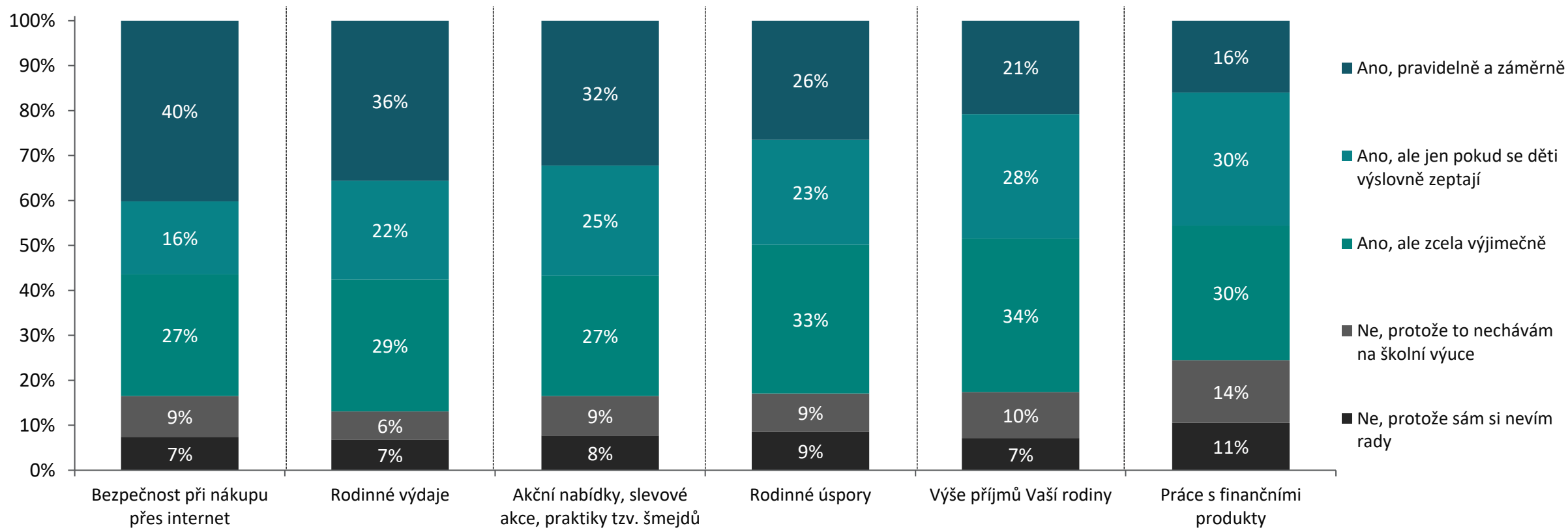
JAK DLOUHO BY JIM VYDRŽELA REZERVA?

	2022	2021
Maximálně 1 měsíc	18 %	20 %
Zhruba 3 měsíce	31 %	27 %
Zhruba 6 měsíců	18 %	18 %
Zhruba rok	12 %	13 %
Více než rok	14 %	13 %
Nevím	8 %	10 %

FINANCE A DĚTI

RODIČE S DĚTMI PROBÍRAJÍ TÉMATA BEZPEČNOSTI NA INTERNETU PŘI NÁKUPU, MÉNĚ UŽ ALE OBLAST PRÁCE S FINANČNÍMI PRODUKTY.

3 Z 10 RODIČŮ BUDOU MUSET OMEZIT SVÉ VÝDAJE V SOUVISLOSTI SE ZAČÁTKEM ŠKOLNÍHO ROKU.

Další informace

- Většina rodičů (68 %), kteří uvedli, že financování školních pomůcek nezvládnou ze současných příjmů domácnosti, si nebude muset půjčovat
- Do 3 000 Kč si bude muset půjčit 18 % rodičů
- Více než 3 000 Kč si bude muset půjčit 14 % rodičů

Báze: n=351 (lidé, kteří mají děti do 18 let)

Otázka FG15c. Jakou částku si plánujete půjčit na nákup školních pomůcek a zájmových kroužků? FG15d. Budete muset v souvislosti se začátkem školního roku omezit některé výdaje?

VĚTŠINA RODIČŮ OČEKÁVÁ ZVÝŠENÉ VÝDAJE V DŮSLEDKU ZAČÁTKU NOVÉHO ŠKOLNÍHO ROKU DO 6 000 KČ.

Do 1 000 Kč	19 %
1 001 Kč až 3 000 Kč	27 %
3 001 Kč až 6 000 Kč	31 %
6 001 Kč až 10 000 Kč	16 %
Více než 10 000 Kč	7 %

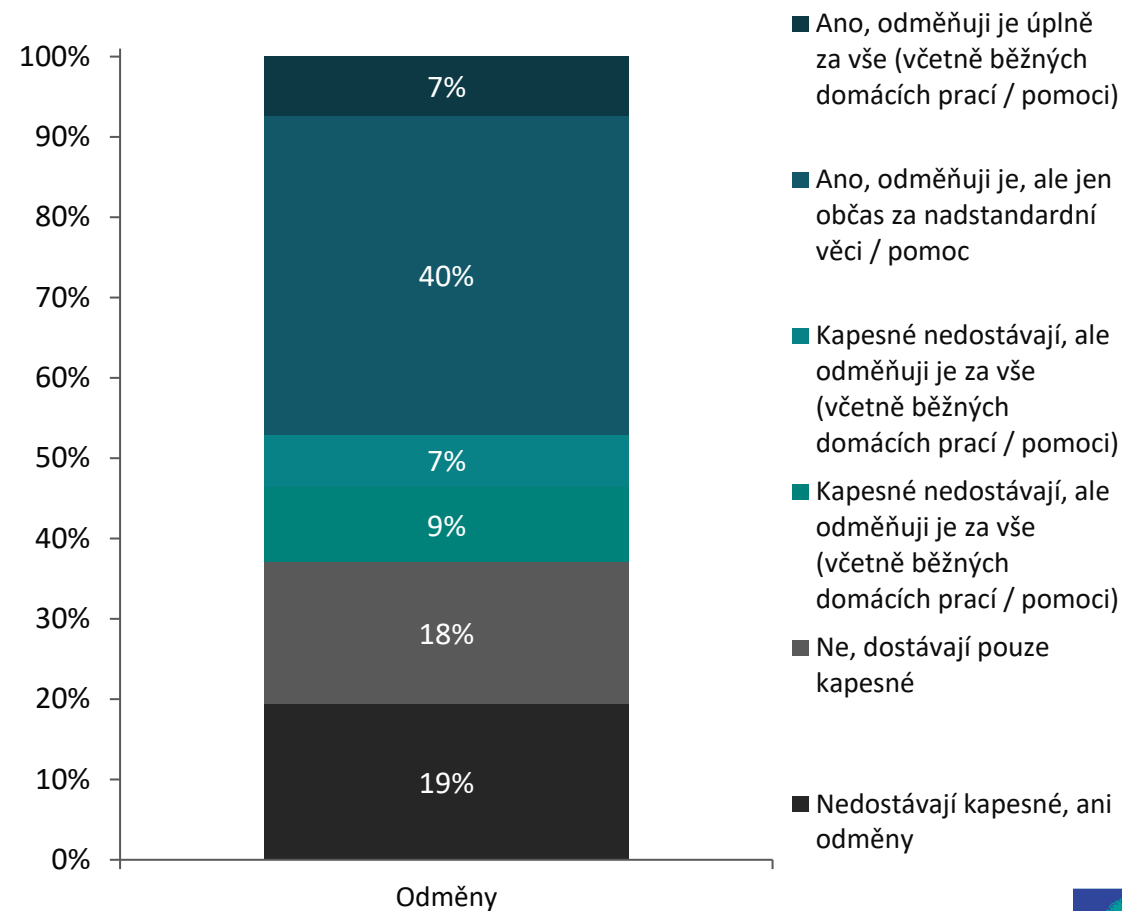
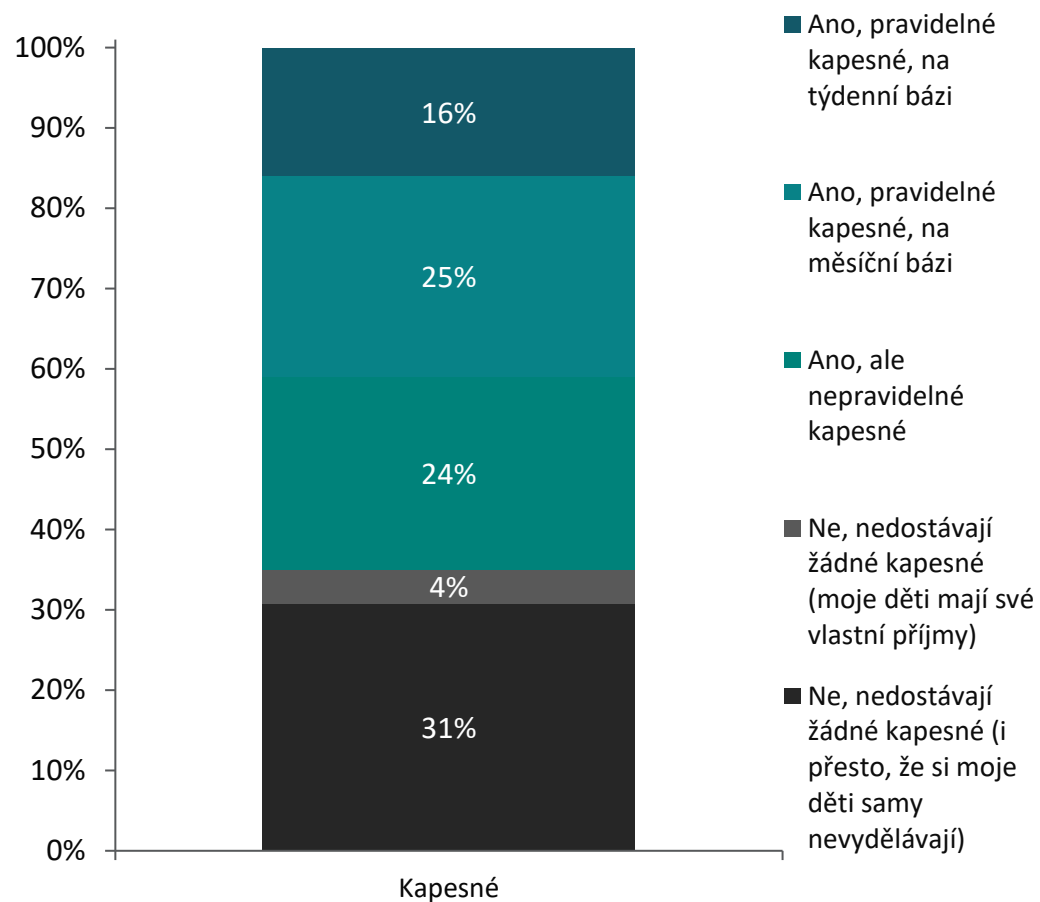
ZDROJE FINANCOVÁNÍ NÁKUPU ŠKOLNÍCH POMŮCEK

Vše zvládneme ze současných příjmů domácnosti	62 %
Využijeme část naspořených prostředků	29 %
Půjčíme si u banky	1 %
Půjčíme si u známých či rodiny	3 %
Jinak	4 %
Nevím (bez odpovědi)	8 %

Báze: n=351 (lidé, kteří mají děti do 18 let)

Otázka FG15a. Blíží se začátek školního roku. V jaké výši očekáváte s tím spojené výdaje? FG15b. Jak budete financovat nákup školních pomůcek a zájmových kroužků?

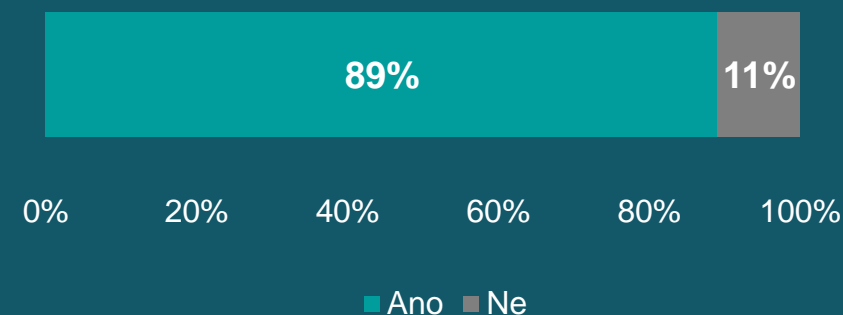
65 % LIDÍ S DĚTMI DO 18 LET SVÝM DĚTEM ALESPON NĚKDY DÁVÁ KAPESNÉ. PĚTINA LIDÍ NEDÁVÁ SVÝM DĚTEM ANI KAPESNÉ ANI ODMĚNY.

TÉMĚŘ TŘETINA RODIČŮ MÁ SJEDNANÉ PRO SVÉ DĚTI STAVEBNÍ SPOŘENÍ A ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ.

MÁ VAŠE DÍTĚ ČI VAŠE DĚTI VLASTNÍ BĚŽNÝ ÚČET?

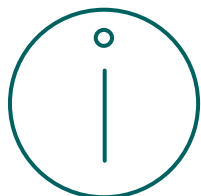
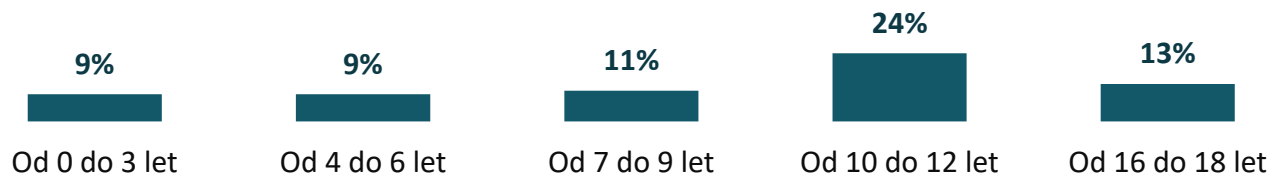

*Báze: n=96 (lidé, kteří uvádí, že jejich dítě má sjednaný běžný účet)

Báze: n=351 (lidé, kteří mají děti do 18 let)

23 **Otázka** FG14. Které z níže uvedených finančních produktů máte sjednané pro Vaše děti? FG14a. Má Vaše dítě či Vaše děti vlastní běžný účet?

NEJČASTĚJŠÍM VĚKEM, KDY RODIČE ZŘÍDÍ SVÉMU DÍTĚTI BĚŽNÝ ÚČET, JE 10-12 LET

- Nejčastějším věkem, kdy rodiče zřídí běžný účet svému dítěti, je 10 let, a to v 16 % případů.
- 80 % rodičů uvádí, že jejich dítě má k tomuto účtu i vlastní platební kartu.

FORMY DOTOVÁNÍ ÚČTU

Dostávají na něj pravidelné kapesné	58 %
Mají jednorázovou částku, se kterou musí hospodařit	14 %
Mají další příležitostné prostředky (např. od prarodičů, z brigád apod.)	41 %
Jinak	6 %

- 67 % rodičů má dohled nad účtem svého dítěte, naopak 40 % rodičů uvádí, že jejich dítě si s ním může libovolně zacházet.

Báze: n=85 (lidé, kteří mají dítě do 18 let a zřídili mu vlastní běžný účet)

Otázka FG14b. Od kolika let má Vaše dítě či Vaše děti běžný účet? FG14c. Má Vaše dítě či Vaše děti k tomuto účtu vlastní platební kartu? FG14d. Jak je tento účet dotován? F14e. Mohou Vaše děti či Vaše dítě s účtem a penězi libovolně zacházet, nebo nad účtem máte dohled?

INFLACE

TŘI ČTVRTINY ČECHŮ UVÁDÍ, ŽE SOUČASNÁ INFLACE OHROŽUJE JEJICH RODINNÝ ROZPOČET

28 %

Velmi ohrožuje
naš rodinný rozpočet

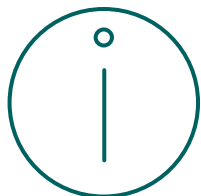
43 %

Spíše ohrožuje
naš rodinný rozpočet

23 %

Neohrožuje
naš rodinný rozpočet

6 % Neví, či nechce odpovídat

- Ženy častěji než muži uvádí, že je současná inflace ohrožuje (76 % vs 67 %)
- Soukromí podnikatelé bez zaměstnanců se inflace obávají méně než zbytek populace (54 % vs 71 %)

Báze: n=1063

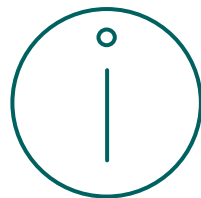
Otázka F1. Do jaké míry ohrožuje současná inflace Váš rodinný rozpočet? F2. F2. Jaká plánujete v souvislosti s inflací úsporná opatření?

Jaká úsporná opatření plánují Češi

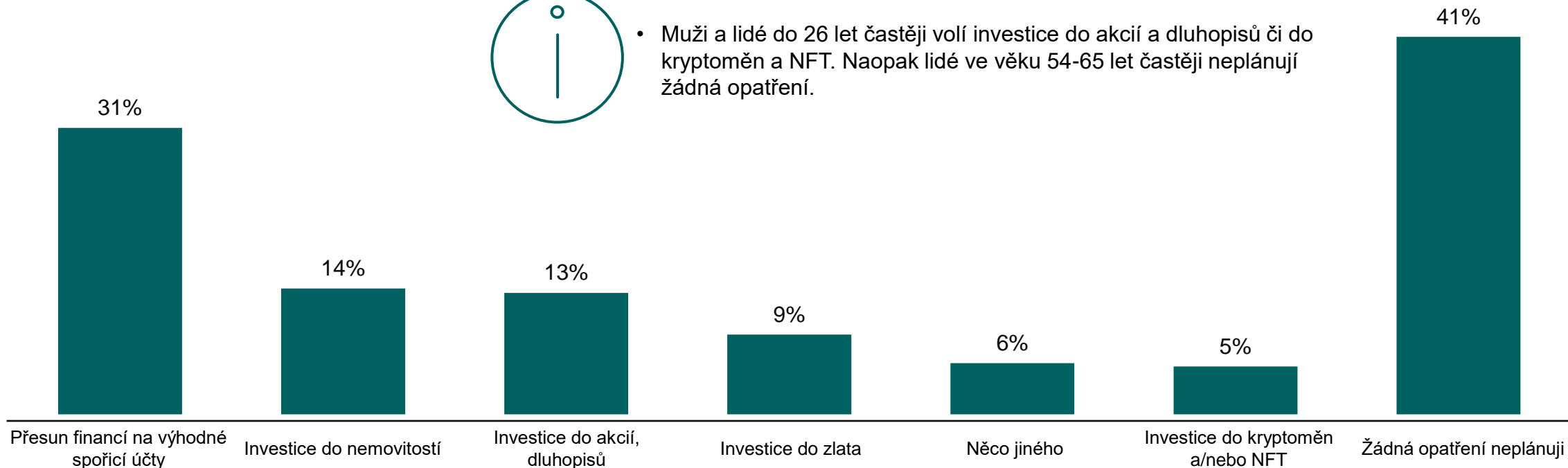

- Lidé žijící v obcích do 1000 obyvatel častěji plánují omezit výdaje za základní potraviny (42 %)

ČTYŘI Z DESETI ČECHŮ NEPLÁNUJÍ ŽÁDNÁ OPATŘENÍ NA OCHRANU SVÝCH FINANČNÍCH ÚSPOR PROTI INFLAČNÍMU ZNEHODNOCENÍ.

- Muži a lidé do 26 let častěji volí investice do akcií a dluhopisů či do kryptoměn a NFT. Naopak lidé ve věku 54-65 let častěji neplánují žádná opatření.

Báze: n=1063

Otázka F3. Jak plánujete ochránit své finanční úspory před inflačním znehodnocením?

ŠEST Z DESETI ČECHŮ SI MYSLÍ, ŽE JEJICH OSOBNÍ EKONOMICKÁ SITUACE BUDE NA KONCI ROKU HORŠÍ

Bude přibližně stejná **28 %**

Bude **o něco lepší**, než je nyní **4 %**

Bude **mnohem lepší**, než je nyní **2 %**

Bude **mnohem horší**, než je nyní **26 %**

Bude **o něco horší**, než je nyní **33 %**

Sociodemografické rozdíly v populaci

- Nejvíce optimističtí jsou mladí lidé ve věku 18-26 let. Že se na konci roku jejich osobní ekonomická situace zlepší, očekává 14 %.
- Nejvíce pesimističtí jsou lidé starší 66 let. 73 % si myslí, že jejich osobní situace bude horší na konci roku. Téměř nikdo z nich si nemyslí, že by se jejich situace zlepšila.
- Lidé se základním vzděláním si častěji myslí, že se jejich situace na konci roku zlepší (13 %). Naopak s rostoucím vzděláním stoupá četnost lidí, kteří si myslí, že se jejich situace zhorší.

SHRNUTÍ

- **Index finanční gramotnosti v tomto roce dosáhl hodnoty 56.** Největší povědomí o financích mají lidé s vysokoškolským vzděláním, vyšší index dosahují rovněž lidé nad 50 let.
- **Částečné potíže v orientaci ve financích přiznává naprostá většina Čechů**, nejhůře se jim orientuje v různých doporučeních poradců a bankéřů. Čtvrtina Čechů uvádí, že finanční znalosti čerpají převážně z vlastních zkušeností, pětina si pak nechává poradit od poradců. Za nízkou finanční gramotnost může podle Čechů stát prostřednictvím nedostatečného vzdělávacího systému a rodiny, v nichž děti k finanční gramotnosti nejsou mnohdy vedeny. Vysokoškolsky vzdělání lidé jsou k oběma institucím nejvíce pesimističtí, častěji kritizují školy i rodiny.
- **Finanční rezervu na nečekané události si tvoří 55 % Čechů.** Polovině z nich by tyto úspory vydržely maximálně tři měsíce. Čtyři z deseti lidí pak pravidelně spoří na stáří. Nejčastěji jsou lidé schopni odkládat si (ať už na stáří či pro případ nečekaných událostí) částku do 2 500 Kč měsíčně.
- **O financích se se svými dětmi baví většina rodičů**, nejpravidelněji o bezpečnosti nákupů na internetu a rodinných výdajích. 65 % rodičů alespoň někdy dává svým dětem kapesné. Nejčastěji pro své děti zřizují rodiče stavební spoření a životní pojištění. Čtvrtina rodičů zřizuje běžný účet, z nichž naprostá většina uvádí, že se jedná o osobní účet dítěte i že k němu vlastní platební kartu.
- **Tři čtvrtiny Čechů tvrdí, že současná inflace ohrožuje jejich rodinný rozpočet.** Přes čtvrtinu jich poté uvádí, že je inflace ohrožuje velmi. Nejčastějším opatřením k úspoře prostředků je šetření na energiích a omezení výdajů za zábavu či spotřební zboží. Z finančních opatření nejčastěji Češi využívají přesun financí na výhodné spořicí účty, nicméně 41 % lidí žádná finanční opatření neplánuje. Česká společnost je k dalšímu vývoji spíše pesimistická, 6 z 10 Čechů si myslí, že jejich osobní ekonomická situace se na konci roku zhorší.

**DĚKUJEME ZA
POZORNOST**

The main message of the slide is centered in the lower half. It is written in a large, bold, white, uppercase, sans-serif font. The text is split into two lines: 'DĚKUJEME ZA' on the top line and 'POZORNOST' on the bottom line.